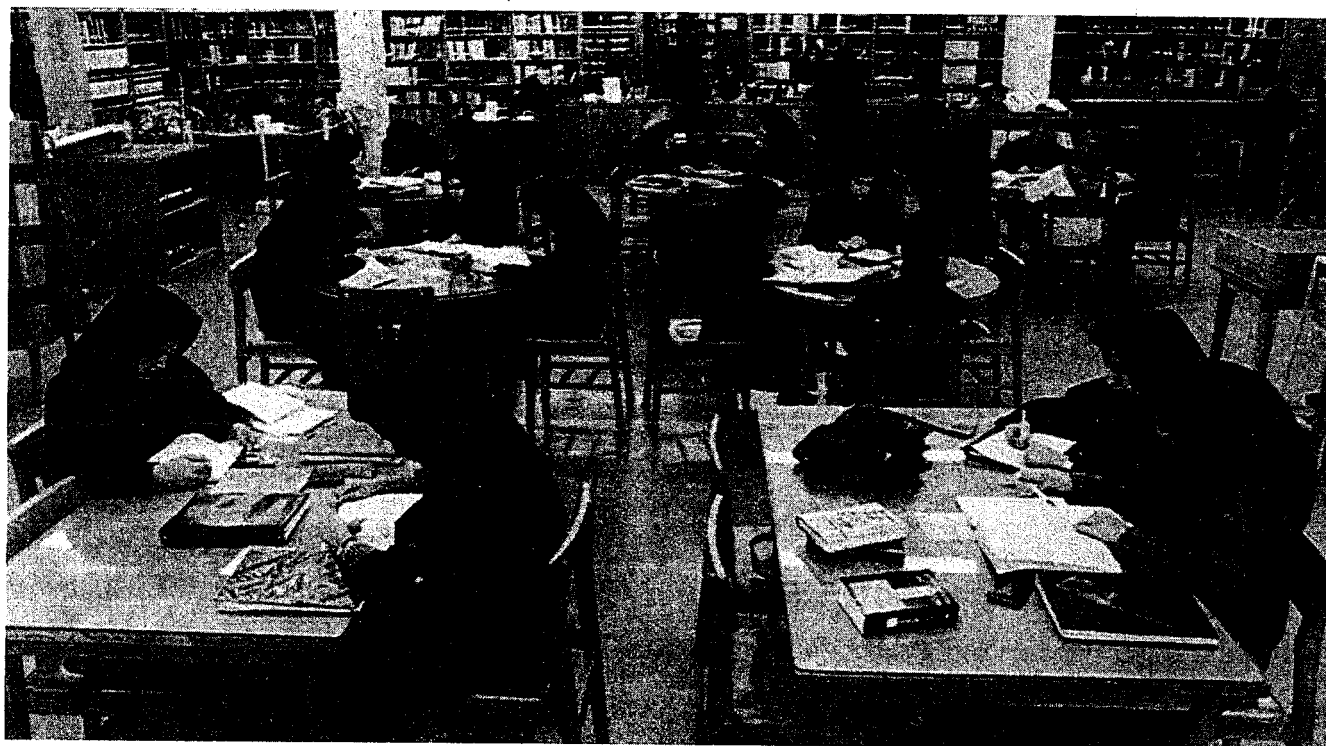

بررسی وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل^۱

مقدمه:

کتابخانه‌های عمومی با عرضه خدمات فرهنگی، آموزشی و علمی به همه گروه‌های جامعه، یکی از معیارهای رفاه اجتماعی ملت‌ها، مثل مسکن، اشتغال، آموزش، بهداشت و درمان و یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی یک جامعه محسوب می‌شوند. واقعیت‌های موجود و گزارشات سازمان‌های معتبر بین‌المللی نشان می‌دهد کشورهای توسعه یافته که از لحاظ اقتصادی و صنعتی از رشد بالایی برخوردارند، از نظر تعداد کتابخانه و میزان مطالعه سرانه در سطح بالایی قرار دارند. بدین ترتیب وجود کتابخانه‌های زیاد و مجهز و بالا بودن میزان مطالعه در یک جامعه از عوامل توسعه و هم از نتایج آن محسوب می‌شود.

چون وجود و توسعه کتابخانه‌های عمومی از این جهت که نشانگر رفاه اجتماعی جامعه بوده و در ایجاد سرگرمی و پر کردن اوقات فراغت جوانان و مطالعه افراد و بالا بردن سطح آگاهی مردم و ایجاد بینش‌های عمیق اسلامی می‌تواند نقش موثری داشته باشد از وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل مطالعه‌ای بوجود آمد که جهت برنامه‌ریزی‌های دقیق برای بهبود وضعیت کتابخانه‌ها در استان از نظر کمیت، کیفیت، مجموعه، کارمندان و ایجاد امکانات لازم برای مطالعه و سرگرمی افراد جامعه در این دوران بازسازی کشور اطلاعات لازم را در اختیار مسئولین امر قرار دهد تا اهداف مورد نظر فراهم گردد.

موقعیت طبیعی و سیاسی استان اردبیل

اردبیل که یکی از شهرهای قدیمی ایران و قبل از اسلام می‌باشد مدت زمان متمادی در زمان بنی‌امیه مرکز حکومت و در عصر بنی‌عباس مرکز ایالت آذربایجان و مدت طولانی پایتخت آل‌ساکر سالاریان خاندانی از اهل دیلم بوده است. که در زمان حمله مغول کاملاً منهدم شده و تمام سکنه آن به قتل رسیده و بعداً مجدداً شهر ساخته شده و در زمان صفویه به منتهی درجه اعتبار و عظمت خود رسیده است.

شهر اردبیل تا ۲۲ فروردین ۱۳۷۲ یکی از شهرهای استان آذربایجان شرقی بشمار می‌رفت تا اینکه در ۷۲/۱/۷۲ مجلس شورای اسلامی

تاسیس استان اردبیل را به تصویب رساند.

استان اردبیل در شمال غربی ایران قرار دارد و از شمال با جمهوری آذربایجان، از مشرق با استان گیلان و از مغرب با استان آذربایجان غربی و از جنوب با استان زنجان همسایه است. محور اردبیل - آستارا از طریق گردنه حیران خط ارتباطی این استان با مرکز کشور بوده و فاصله مرکز استان تا تهران ۵۸۵ کیلومتر است.

استان اردبیل شامل ۶ شهرستان به مرکزیت اردبیل، خلخال، مشکین شهر، گرمی، بیله سوار و پارس آباد می باشد و دارای ۱۳ شهر شامل اردبیل، نمین، نیر، سرعین، مشکین شهر، گرمی، بیله سوار، پارس آباد، اصلاندوز، خلخال، گیوی، هشتچین، کلور (امام رود) و ۱۶ بخش و ۶۱ دهستان و ۲۲۵۴ آبادی است. و مساحت آن ۱۷۸۱۴ کیلومتر مربع می باشد.

براساس سرشماری سال ۱۳۷۰ جمعیت استان اردبیل ۱۱۴۱۶۲۵ نفر بوده که ۵۹۰۷۷۸ نفر آن مرد و ۵۵۰۸۴۷ نفر آن زن می باشد و از کل جمعیت استان ۴۸۸۲۸۲ نفر در مناطق شهری و ۶۴۲۲۸۰ نفر در مناطق روستایی سکونت دارند. از کلیه افراد ۶ ساله و بالاتر استان ۱۱۷۸۸ نفر باسواد هستند و از این تعداد ۳۶۹۷۷۰ نفر را مرد و ۲۴۲۰۱۸ نفر را زن تشکیل می دهد. ۶۶/۳ درصد جمعیت ۶ ساله و بالاتر استان باسوادند که این نسبت در مردان ۶۰/۴ درصد و در زنان ۳۹/۶ درصد است. نرخ بیسوادی استان اردبیل ۳۳/۱ درصد می باشد.

در سال ۱۳۷۰ شاغلین استان اردبیل ۲۵۶۷۴۴ نفر بوده که ۹۴ درصد از شاغلین استان را مرد و ۶ درصد بقیه را زن تشکیل می دهد. در همان سال ۶۹/۶ درصد از دانش آموزان استان در مقطع ابتدایی، ۲۰/۲ درصد در مقطع راهنمایی، ۱۰/۲ درصد در مقطع دبیرستان مشغول به تحصیل بوده اند و از کل دانش آموزان استان تنها ۶/۲ درصد در هنرستانهای فنی و ۱/۶ درصد در هنرستانهای کشاورزی به تحصیل اشتغال

داشته اند و به ازاء ۲۵۶/۵ نفر جمعیت استان تنها یک نفر دانشجو وجود دارد.

تاریخچه کتابخانه های عمومی استان اردبیل:

از کتابخانه های عمومی اردبیل قبل از اسلام تا به حال اثری بدست نیامده است. اما با آغاز حکومت اسلامی در ایران که شاهد اولین کتابخانه های عمومی (از جمله کتابخانه های مساجد، بقاع و مزارات) هستیم یکی از این کتابخانه ها در اردبیل "کتابخانه بقعه شیخ صفی الدین" می باشد که در حقیقت اولین کتابخانه عمومی بعد از اسلام در اردبیل محسوب و یکی از قدیمی ترین کتابخانه های ایران بوده است.

شیخ صفی الدین اردبیلی، جد اعلای سلاطین صفوی در سال ۷۰۰ ه. ق. جانشین خلیفه شیخ زاهد گیلانی شد و در اردبیل خانقاهی را پی افکند که مریدان شیخ نزد او تعلیم می یافتند و به همین دلیل نخستین کتابخانه بقعه در حیات او بنیان نهاده شد. پس از مرگ شیخ، مدفن او در این خانقاه، زیارتگاه مریدان گشت و کتابخانه بقعه که محل اجتماع پیروانش بود رونق بسزا یافت بطوریکه در سال ۷۵۰ ه. ق. شیخ صدرالدین موسی فرزند شیخ صفی الدین که به جای پدر ارشاد مریدان را بعهده داشت در جوار آرامگاه پدرش جهت استفاده عموم مردم کتابخانه ای تاسیس کرد که بعد از او کتابخانه بیشتر توسعه یافت و مرکز قابل استفاده ای برای دانشمندان شد.

با روی کار آمدن صفویان، کتابخانه بقعه شیخ صفی رونق فراوان یافت و یکی از برترین کتابخانه های ایران شد که حاوی عالی ترین و کمیاب ترین و گرانبهاترین کتابهای خطی بود. شاه عباس اول در زمان حیات خود بسیاری از کتابهای ادبی و تاریخی به کتابخانه شیخ صفی الدین در اردبیل اهدا کرد بطوریکه نام و

آوازه آن از ایران فراتر رفت و کتابخانه بقعه از نظر کمی و کیفی وسعت زیادی یافت. به همین سبب علاقمندان علم و دانش برای بهره گیری از کتابهای این کتابخانه به اردبیل می آمدند و گاهی جهت استفاده از کتابهای آن، در این شهر ماندگار می شدند.

کتابخانه بقعه شیخ صفی الدین تا جنگ دوم ایران و روس (۱۲۴۱ تا ۱۲۴۳ ه. ق) که منجر به انعقاد عهدنامه ترکمن چای شد سالم برجای مانده بود. در زمان اشغال تبریز بدست قوای روس، "پاسکیویچ" فرمانده قوا همراه با "گریبایدوف" که یکی از نویسندگان و شعرای روس بود، به توصیه پروفیسور "سنکوسکی" جهت به غنیمت بردن کتب و رسائل خطی گرانبهای کتابخانه بقعه شیخ صفی به اردبیل لشکر کشید و اردبیل را در ژانویه ۱۸۲۸ م (جمادی الاخر ۱۲۴۳ ه. ق) قوای روس به فرماندهی ژنرال "سوشتن" و همراه سرهنگ "سیناوین" تصرف کرد و کتابخانه بقعه شیخ صفی به عنوان غنیمت جنگی به تصرف روسها در آمد. سردار تاراجگر روس "پاسکیویچ" تعداد ۱۱۴ فقره از کتابهای گرانقدر خطی نفیس و نادر این کتابخانه را که عموماً جلدهای طلا و نقره و مینیاتورهای زیبایی داشتند به لنینگراد فرستاد. بعد از روسها، تعداد کتبی که از دستبردها باقی مانده بود در سال ۱۳۱۴ شمسی به دستور وزارت معارف به تهران منتقل شد و کتابخانه این بقعه از حیث کتاب بکلی تهی گشت.

اداره فرهنگ اردبیل در سال ۱۳۲۸ خورشیدی، کتابخانه عمومی جدیدی با نام قرائتخانه عمومی در اردبیل تاسیس کرد و فردی بنام بابا صفری با اهدای کتابهای شخصی خود و جمع آوری مقداری کتب از دیگران با تعداد ۹۰۰ جلد کتاب این کتابخانه را تشکیل داد. که مجموعه آن با احداث کتابخانه عمومی توسط شهرداری به کتابخانه جدید منتقل گردید. با تصویب طرحی در سطح کشور در ۲۹

دی ماه ۱۳۴۴ که شهرداری‌ها ۱/۵ درصد از درآمدها را به منظور تاسیس کتابخانه، برای توسعه کتابخوانی و ایجاد عادت مطالعه بین قشر جوان جامعه و پر کردن اوقات فراغت مردم اختصاص دادند. توسط شهرداری، کتابخانه عمومی اردبیل در سال ۱۳۴۶ با قریب ۱۲۰۰۰ جلد کتاب در ساختمانی به مساحت ۳۷۰ مترمربع و با زیربنای ۵۹۵ مترمربع در مرکز شهر و در گوشه‌ای از باغ ملی تاسیس گردید. و بعد از تصویب طرح مذکور بین سال‌های ۱۳۴۴ الی ۱۳۵۲ در شهرهای مختلف استان اردبیل پنج کتابخانه عمومی راه‌اندازی شد. که این کتابخانه‌ها در سال ۱۳۵۲ تحت پوشش وزارت فرهنگ و هنر قرار گرفتند و از ابتدای سال ۱۳۵۳ که همه امور کتابخانه‌های فرهنگ و هنر منحل شدند کلیه امور کتابخانه‌ها در دبیرخانه متمرکز گردید و اولین سازمان دبیرخانه در سال ۱۳۵۴ به تصویب رسید. از اواخر سال ۱۳۵۷ الی ۱۳۵۹ امورات کتابخانه‌ها تحت پوشش وزارت علوم و آموزش عالی در آمدند. در اوایل سال ۱۳۶۰ که سازمان دبیرخانه به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی پیوست و به سطح هیأت امنایی در سال ۱۳۶۴ ارتقاء یافت، کتابخانه‌های عمومی کشور و همچنین کتابخانه‌های عمومی استان و شهرهای تابعه به تبعیت از سازمان دبیرخانه، به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وابسته شد. و بعد از استان شدن اردبیل کتابخانه عمومی شهر اردبیل، نام خود را به کتابخانه عمومی شماره یک شهرستان اردبیل تغییر داد. و بعد از آن جهت رفع نیاز فرهنگی و علمی شهروندان در سراسر استان تعداد ۱۷ باب کتابخانه عمومی و یک کتابخانه سیار تشکیل و به فعالیت پرداختند.

مشخصات کلی کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل:

در سال ۱۳۷۳ تعداد کتابخانه‌های عمومی در سراسر استان به ۲۲ باب رسید که تعداد ۷ باب

کتابخانه ما بین سال‌های ۱۳۴۴ الی ۱۳۵۴ و یک کتابخانه در سال ۱۳۶۳ و تعداد ۱۴ کتابخانه عمومی بین سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۳۷۳ احداث شدند که فقط تعداد اندکی از آنها به معنای واقعی کتابخانه می‌تواند تلقی شود و بقیه دارای فضای نامناسب و غیراستاندارد می‌باشد.

از کتابخانه عمومی استان به تعداد ۶ کتابخانه دارای ساختمان اختصاصی، ۷ کتابخانه دارای ساختمان استیجاری، ۸ کتابخانه در ساختمان واگذاری تاسیس و یک کتابخانه هم به صورت سیار فعالیت دارد کتابخانه‌هایی که دارای ساختمان استیجاری هستند اصلاً نمی‌شود نام کتابخانه را بر آنها نهاد چون اغلب در یک یا دو اتاق تنگ و تاریک و یا فاقد هر گونه امکانات فضا و تجهیزات بوده و وسعت آنها در حال حاضر نیاز خدماتی آنها را برآورده نمی‌کند از کتابخانه‌هایی که دارای ساختمان اختصاصی هستند غیر از یکی دو مورد، بقیه کتابخانه‌ها با مشکل کمبود جا و فضای کافی و تجهیزات لازم مواجه‌اند.

از کل کتابخانه‌های عمومی استان، تعداد نه کتابخانه عمومی و یک کتابخانه سیار به شهرستان اردبیل و شهرهای تابعه، شش کتابخانه به شهرستان خلخال و شهرهای تابعه، دو کتابخانه به شهرستان بیله‌سوار و جعفرآباد، یک کتابخانه به شهرستان گرمی و دو کتابخانه به شهرهای مشکین‌شهر و رضی و یک کتابخانه هم به شهرستان پارس‌آباد تعلق دارد که با توجه به وسعت استان تعداد پراکندگی این کتابخانه‌ها در سطح استان بسیار کم و ناچیز است.

در سال ۷۳ تعداد ۲۱۷ عدد میز، ۹۴۶ صندلی، ۳۹۳ قفسه کتاب، ۱۷ قفسه مجله و ۲۰ برگه‌دان در کل کتابخانه‌های عمومی استان وجود داشته که تنها ۹ کتابخانه در شهرستانهای مختلف استان دارای فهرستبرگه و برگه‌دان بوده‌اند.

در همین سال تعداد ۱۳۲۲۷۶ جلد کتاب در کل کتابخانه‌های عمومی استان وجود داشته که

کتابخانه عمومی شماره یک اردبیل با ۲۴۴۴۷ جلد کتاب بیشترین و کتابخانه عمومی رضی با ۳۰۰ جلد و شال و جعفرآباد با ۳۵۰ جلد کتاب کمترین مجموعه را داشته‌اند. کتابخانه عمومی شماره ۱ با تعداد ۱۶۷۱ نسخه مجله بیشترین نشریات ادواری را داشته و به غیر از تعداد معدودی از کتابخانه‌ها، بقیه از داشتن مجله و دریافت آن محروم هستند.

کتابخانه عمومی شماره یک در سال ۷۲ جمعاً ۱۵۱۲ جلد کتاب از دبیرخانه دریافت کرده که در میان کتابخانه‌های عمومی استان بیشترین کتب دریافتی و کتابخانه عمومی گیوی با ۱۵۰ جلد کتاب کمترین کتب دریافتی را به خود اختصاص داده‌اند.

تعداد روزنامه‌های یومیه کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل از ۲ الی ۶ عنوان متغیر است و این کتابخانه‌ها، فاقد مجلات خارجی بوده و فاقد منابع اطلاعاتی برای افراد دارای مشکلات بینایی، شنوایی و یا زبانی می‌باشند.

تعداد اعضای کتابخانه‌های عمومی استان در سال ۷۳ مجموعاً ۱۷۱۷۳ نفر بوده و حق عضویت در این کتابخانه‌ها ۱۰۰۰ ریال می‌باشد که کتابخانه شماره ۱ با ۷۴۰۳ نفر بیشترین و کتابخانه عمومی گرمی با ۶۸ نفر کمترین عضو را داشته‌اند ۶۹/۸ درصد اعضا را مرد و ۳۰/۲ درصد آنرا زن تشکیل می‌دهد و از کل اعضا کتابخانه‌ها ۶۳/۷۶ درصد دانش‌آموز، ۱۱/۷۶ درصد دانشجو، ۱۰/۱۴ درصد کارمند و ۱۴/۳۴ درصد سایر اقشار جامعه می‌باشند.

هر ماه بطور متوسط کتابخانه‌های استان ۳۲۸۸۴ نفر مراجعین داشته که کتابخانه عمومی خلخال با ۷۵۲۷ نفر بیشترین و کتابخانه عمومی گرمی با ۵۲ نفر کمترین مراجعه‌کننده را دارا بوده‌اند.

هر ماه بطور متوسط تعداد ۲۲۸۵۹ جلد کتاب توسط کتابخانه‌های عمومی استان به امانت داده شده که کتابخانه عمومی خلخال با

۵۷۹۹ جلد بیشترین و کتابخانه عمومی گرمی با ۷۵ جلد کمترین میزان امانت را در سال ۷۳ داشته است.

در سطح استان هر ماه بطور متوسط تعداد ۵۹۷ جلد کتاب در موضوع کلیات، ۱۵۹۲ جلد در موضوع فلسفه، تعداد ۱۷۰۶ جلد در موضوع ادیان، تعداد ۱۵۰۸ جلد کتاب در موضوع علوم اجتماعی، ۷۵۵ جلد کتاب در موضوع زبان، تعداد ۲۳۱۴ جلد کتاب در علوم خالص، تعداد ۱۳۴۹ جلد علوم عملی، تعداد ۷۵۵ جلد در موضوع هنر، تعداد ۸۴۵۸ جلد در موضوع ادبیات و ۲۴۸۶ جلد کتاب در موضوع تاریخ و جغرافیا و بطور کلی تعداد ۲۱۵۲۰ جلد کتاب در

موضوعات ذکر شده به امانت رفته‌اند.

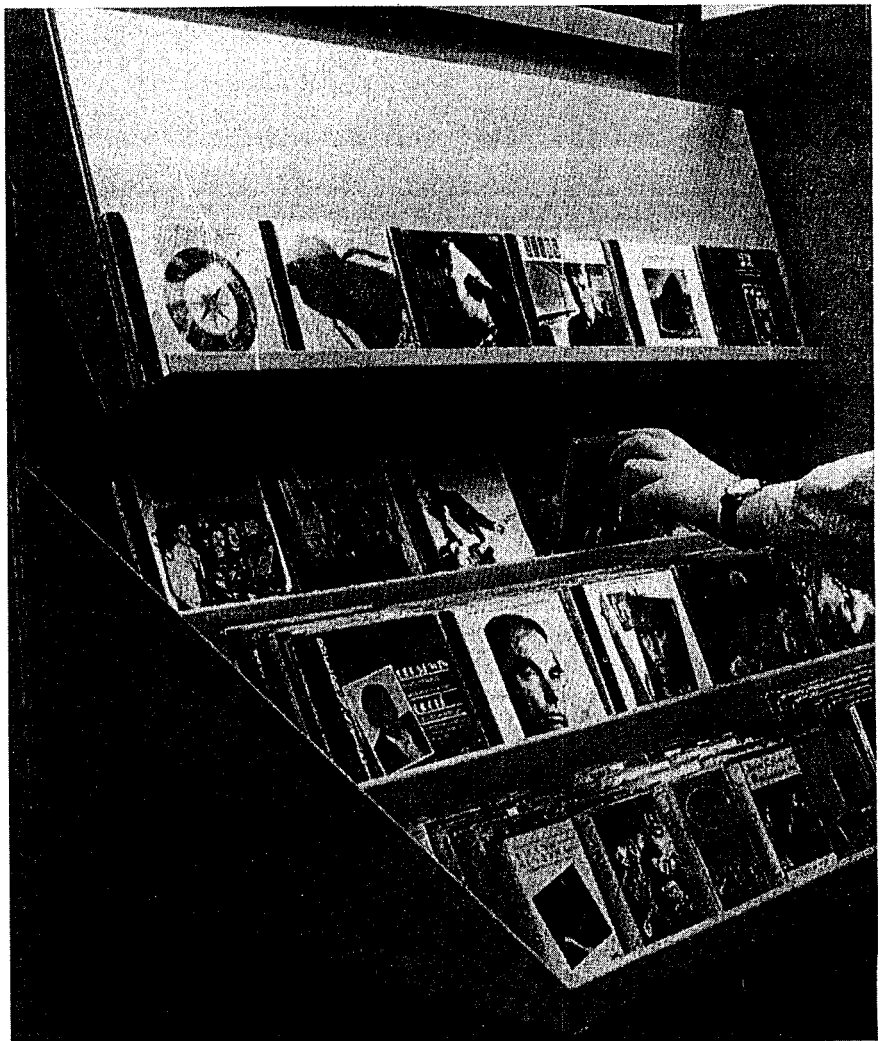
در سال ۷۳ تعداد ۴۶ نفر پرسنل در ۲۲ کتابخانه عمومی استان مشغول بکار بوده که ۸۲/۶ درصد کارکنان را مرد و ۱۷/۴ درصد را زن تشکیل می‌دهد ۲/۱۷ درصد کارکنان دارای مدرک کارشناسی کتابداری و ۶۵۴ درصد کارشناسی غیرکتابداری، ۲/۱۷ درصد دارای مدرک فوق دیپلم کتابداری و ۴/۳۴ درصد فوق دیپلم غیرکتابداری، ۴۷/۸۲ درصد دارای مدرک دیپلم دوره دیده و ۲۶/۰۸ درصد دارای مدرک زیردیپلم و ۱۰/۷۹ درصد دارای مدرک ششم ابتدایی هستند.

چون خدمات فنی و تهیه کتاب برای کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل در دبیرخانه هیأت امانا به صورت متمرکز انجام می‌گیرد و رده‌بندی کتابهای ارسالی به صورت سیستم دهمی دیویی می‌باشد تعداد ۱۷ کتابخانه عمومی استان به طرز سیستم دهمی دیویی و ۵ کتابخانه دیگر به علت نداشتن کارمندان آشنا به سیستم مذکور، به ترتیب عنوان یا براساس شماره اموال سازماندهی شده‌اند.

کتابخانه‌های عمومی استان فاقد تجهیزات دیداری - شنیداری و سیستم کامپیوتری و تکنولوژی اطلاعاتی بوده و فقط کتابخانه عمومی شماره ۲ اردبیل و کتابخانه عمومی بیله‌سوار دارای سالن اجتماعات هستند و از نظر کارهای هنری و تبلیغاتی فقط در سطح استان ۵ کتابخانه فعال می‌باشد.

نظرات و پیشنهادات:

چون در حال حاضر انتخاب کتاب بدون نظرخواهی از کتابداران و اعضاء کتابخانه‌ها صورت می‌گیرد و نیاز مردم با توجه به شرایط محیطی و علمی در نظر گرفته نمی‌شود این امر سبب عدم گرایش افراد جامعه به مطالعه گردیده و چون ۵۶/۹ درصد مراجعین کمتر به کتاب مورد نیاز خود در کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل دسترسی دارند و کتاب مورد نیاز ۱۷/۹ درصد مراجعین در کتابخانه‌ها وجود ندارد و ۲۵/۲ درصد مراجعین کتابهای مورد علاقه خود را در کتابخانه‌ها نمی‌یابند با توجه به تغییرات فرهنگی، اجتماعی و آموزشی در جامعه ایران بعد از سال ۵۷ و با توجه به کمبود کتاب در کتابخانه‌های عمومی استان که به ازای هر ۱۲ نفر یک کتاب در کتابخانه‌های عمومی وجود دارد چنین به نظر می‌رسد که کتابخانه‌ها باید تحولاتی از نظر مجموعه در خود بوجود آورند تا پاسخگوی نیازهای افراد جامعه خود باشند و برای رسیدن به اهداف خود باید مواد مناسب

همگان را تدارک ببینند چون بنابر استاندارد ایفلا که باید به هر نفر حداقل ۲ جلد کتاب در کتابخانه عمومی وجود داشته باشد برای آراستن مردم به سلاح دانش و فن و رهنمون جامعه به سوی کمال باید مسئولین امر به نشر و توزیع منطقی و کافی کتاب و بوجود آوردن مراکز علمی و پژوهشی و کتابخانه‌های مجهز در سطح استان بپردازند تا ضمن تقویت سطح دانش عمومی به میزان آگاهی مردم نیز بیفزایند زیرا با ملاحظه ۱۳۲۲۷۶ جلد کتاب در سطح استان و ۶۱۱۷۸۸ نفر جمعیت آن که به ازای هر ۴/۶ نفر باسواد یک جلد کتاب در کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل می‌رسد برای رسیدن به سطح استاندارد کتابخانه‌های عمومی استان حداقل ۸/۲۵ برابر کتب فعلی کسرکتاب دارند. و با توجه به استاندارد ایفلا که برای محدوده ۱/۵ کیلومتر یک کتابخانه عمومی شعبه را توصیه می‌کند پراکندگی کتابخانه‌های عمومی در سطح استان بسیار اندک و ناچیز بنظر می‌رسد. به همین سبب برای امر کتاب‌رسانی به روستاها و حاشیه شهرها به منظور جابگو بودن به نیازهای فرهنگی و ایجاد عادت مطالعه در بین افراد به وجود کتابخانه‌های سیار که بطور فعال به امر چرخش و توزیع کتاب بپردازند و ایجاد شعبات متعدد کتابخانه‌ای در مناطق فاقد کتابخانه عمومی و تهیه کتابهای مناسب برای نوسودان و مواد اطلاعاتی به صورت فیلم یا نوار ویدیویی و ضبط صوتی برای بیسوادان بسیار مفید و سودمند به نظر می‌رسد.

از طرف دیگر با عنایت به تعاریف کتابخانه عمومی که استفاده از خدمات آن باید رایگان باشد و وجهی یا حق اشتراکی از استفاده‌کننده مطالبه نشود، رایگان بودن عضویت در کتابخانه‌های عمومی یکی از عوامل موثر تشویق به مطالعه به نظر می‌رسد.

تحقیقات نشان داده که ۵۵/۹ درصد از مراجعین روش استفاده از کتابخانه را نمی‌دانند و

کتابخانه‌های عمومی هم در سطح استان تاکنون برنامه خاصی برای آموزش مراجعین در مورد طرز استفاده از برگه‌دان و کتابخانه را تدارک ندیده‌اند همچنین ۳۳/۱ درصد از مراجعین کتابخانه‌ها به دلیل بی‌نظمی کتابها، به منابع اطلاعاتی دسترسی پیدا نمی‌کنند که یکی از علل بی‌نظمی می‌تواند کمبود فضای کتابخانه‌ها باشد. ایفلا که برای هر ۳۰۰۰ نفر یک کتابخانه عمومی با حداقل ۱۷۱۰ مترمربع فضا پیشنهاد می‌کند (بخش امانت ۱۰۰۰ مترمربع، بخش مرجع ۴۰۰ مترمربع، بخش کتب کمیاب و تاریخ محلی ۶۰ مترمربع، بخش اداری ۲۵۰ مترمربع) غیر از کتابخانه شماره ۲ و کتابخانه عمومی بیله‌سوار که از لحاظ مساحت، خود را به حدنصاب رسانده‌اند بقیه کتابخانه‌ها زیر استاندارد هستند اگر تمام کتابخانه‌ها را از نظر فضا قابل استفاده فرض کنیم برای هر ۲۷۸۰۹ نفر باسواد در سطح استان یک کتابخانه عمومی موجود است که برای رسیدن به وضعیت استاندارد بیش از ۱۸۲ کتابخانه عمومی دیگر باید تاسیس گردد.

کتابخانه‌های عمومی در سطح استان با مراکز آموزشی و پژوهشی و تحقیقاتی آن چنان ارتباطی نداشته و بین کتابخانه‌ها متشکل و گردهمایی کتابداران به علت بعد مسافت وجود ندارد برای پیوند کتابخانه‌های عمومی با سایر کتابخانه‌ها و مراکز تحقیقاتی، آموزشی و اطلاع‌رسانی به منظور تکمیل مجموعه‌ها و آگاهی از آخرین دستاوردهای علمی و تخصصی اقدامات لازم مفید به نظر می‌رسد.

توسعه کتابخانه‌ها مستلزم تهیه مواد مناسب و سازماندهی منطقی و مفید کتابخانه‌ها که حاصل تلاش کتابداران آگاه، تحصیلکرده، علاقمند و دلسوز است یکی از عوامل نابسامانی و عدم رشد این مراکز را می‌توان ناشی از این امر دانست و در جهت توسعه نظام کتابخانه‌ها اقدامات لازم جهت تامین کارشناسان کارآمد و

متخصص بعمل آورد. زیرا ایفلا در کوچکترین واحد کتابخانه وجود یک کتابدار متخصص را ضروری می‌داند و در کتابخانه‌های بزرگ نسبت کارمندان متخصص به غیرمتخصص را ۳۳ درصد ذکر می‌کند که این مساله با آموزش‌های بلندمدت کتابداری و یا آموزش از راه دور در حین خدمت می‌تواند رفع گردد تا کتابداران علاقمند و آموزش‌پذیر از این طریق دانش و آگاهی حرفه‌ای خود را تقویت نموده و به منظور پر کردن خلاء موجود برای استخدام کتابداران متخصص و آگاه تدابیر لازم انجام گیرد.

تشویق مردم به مطالعه و همچنین کارکنان دلسوز، کاردان و فعال کتابخانه‌ها از طرف مسئولین امر، موجب شکوفایی استعداد افراد جامعه و دلگرمی کارکنان کتابخانه‌ها خواهد بود. امید است که در این رابطه تفکر جدی و مسئولانه مبذول گردد و برای بهبود بخشیدن وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل و در سیاست‌گذاری آنها از نظر کمی و کیفی، مجموعه، کارمندان و جلب خوانندگان و ایجاد سرگرمی‌ها و تفریحات سالم برای تمام افراد جامعه، به برنامه‌ریزی‌های دقیق اقدام گردد و در محرومیت‌زدایی فرهنگی این منطقه بیش از پیش سعی و کوشش بعمل آید.

یادداشتها

- ۱- امانی، غفور، بررسی وضعیت کتابخانه‌های عمومی استان اردبیل، پایان کارشناسی ارشد، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شمال، ۱۳۷۴.
- ۲- کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی و دانشجوی دوره دکتری دانشگاه آزاد.